
25.Svetové hospodárstvo

Hospodárstvo

- súhrn všetkých činností hospodárskeho charakteru zameraných na uspokojenie potrieb
- sústava ktorá hospodári

Národné hospodárstvo

- sústava hospodárstiev na území určitého štátu

Svetové hospodárstvo

- všetky národné hospodárstva jednotlivých štátov sveta, ako aj celý systém medzinárodných ekonomických vzťahov vyplývajúcich z medzinárodnej deľby práce a existujúceho svetového trhu

Medzinárodné ekonomické vzťahy

- súhrn makroekonomických vzťahov a väzieb, z ktorých najdôležitejšiu úlohu zohráva zahraničný obchod, t. j. bezprostredný dovoz a vývoz tovarov, služieb i kapitálu

V oblasti medzinárodných ekonomických vzťahov, resp. v zahraničnoobchodnej politike, môže určitá krajina uplatňovať 2 základné typy tejto politiky:

- protekcionársku (ochranársku)
- liberálnu

Protekcionizmus

- ochrana domácich výrobcov pred zahraničnou konkurenciou, znamená určité uzatváranie sa ekonomiky pred zahraničím
- nástroje
- určovanie dovozných kvót (kontingentov) a dovozných ciel, ktoré zdražujú dovážaný tovar
- zavádzanie osobitnej dane vo forme dovozných prirážok na vybrané zahraničné tovary
- štátne podpory, dotácie a daňové úľavy pre domácich výrobcov, čím sa znevýhodňuje dovoz tovarov zo zahraničia
- zákaz importu určitých tovarov
- devalvácia vlastnej meny

Liberalizmus

- odstraňovanie všetkých prekážok pre dovoz zahraničných tovarov
- politika slobodného obchodu ktorá vytvára podmienky pre využívanie výhod vyplývajúcich zo zapojenia ekonomiky do medzinárodnej deľby práce, t. j. špecializácie a kooperácie v rámci svetového hospodárstva

Medzinárodné ekonomické a finančné organizácie

OSN

= Organizácia Spojených národov

- vznik - 1945 v New Yorku
- v súčasnosti má 179 členských štátov
- **základný cieľ**
- zachovanie medzinárodného mieru a bezpečnosti

- rozvoj priateľských vzťahov medzi národmi
- podpora medzinárodnej spolupráce v hospodárskej, sociálnej, kultúrnej a humanitnej oblasti
- **hlavné orgány**
- Valné zhromaždenie
- Bezpečnostná rada
- Hospodárska a sociálna rada
- Poručenská rada
- Medzinárodný súdny dvor
- Sekretariát OSN

WTO

= GATT

= Všeobecná dohoda o clách a obchode

- vznik - 1947 v Ženeve
- v súčasnosti má asi 100 členov
- SR je členom od 16. 3. 1993
- **cieľ** - pomáhať neobmedzenému rozvoju medzinárodného obchodu
- hlavná zásada - rovnocennosť partnerov a poskytovanie doložky najvyšších výhod medzi členmi organizácie
- snaha o odbúranie kvantitatívnych obmedzení vo svetovom obchode a maximálne možné znižovanie colných sadzieb

Medzinárodný menový fond

- vznik 1994
- nadregionálna finančná inštitúcia
- hlavné ciele
- kontrola politiky menových kurzov členských štátov
- podpora kurzovej stability
- poskytovanie jednorázovej pomoci pri zabezpečovaní rovnomerného vývoja platobných bilancií a pri prekonávaní hospodárskych ťažkostí členských štátov j- ide najmä o poskytovanie krátkodobých úverov
- podpora rozmachu medzinárodného obchodu a prispievanie tak k rozvoju ekonomík

Medzinárodná banka pre obnovu a rozvoj

= Svetová banka

- vznik - súčasne s MMF
- **cieľ** - pomáhať členským štátom MMF pri rozvoji a štrukturálnej prestavbe ekonomík, a to najmä poskytovaním dlhodobých úverov s relatívne nízkou úrokovou sadzbou
- pridružené organizácie
- Medzinárodná asociácia pre rozvoj (IDA) - poskytuje úveru až na 50 rokov, 10-ročný odklad prvej splátky
- Medzinárodná finančná spoločnosť IFC - podpora súkromných investícií

OPEC

- organizácia krajín vyvážajúcich ropu
- vznik rok 1960
- združuje 12 krajín vyvážajúcich ropu - štáty, na ktoré pripadá 85 % svetového vývozu ropy
- členské štáty: Kuvajt, Irak, Irán, Alžírsko, Ekvádor, Indonézia, Líbya, Nigéria, Saudská Arábia, Spojené arabské emiráty, Venezuela, Katar

Stupne ekonomickej integrácie

1. **pásmo voľného obchodu** - rušenie vzájomných colných taríf a kvót, pričom voči tretím štátom uplatňujú vlastnú colnú politiku
2. **colná únia** - okrem odstránenia vzájomných colných taríf a kvót, uplatňujú členské štáty spoločnú colnú politiku voči tretím štátom
3. **spoločný trh** - okrem colnej únie aj voľný pohyb práce a kapitálu
4. **hospodárska únia** - okrem spoločného trhu aj spoločný postup v určitých oblastiach hospodárskej politiky = jednotná hospodárska politika
5. **úplná ekonomická únia** - menová únia a spoločná fiškálna a sociálna politika. Jej vznik predpokladá politickú integráciu a vytvorenie nadnárodných orgánov

Ekonomické integračné zoskupenia v Európe a ich vzťahy

Po druhej svetovej vojne vznikli v Európe tieto makroekonomické integračné zoskupenia:

1. RVHP

= Rada vzájomnej hospodárskej pomoci

- vznik - po 2. Svetovej vojne
- zánik - 1991

2. Európske spoločenstvo uhlia a ocele

- Montánna únia 1951

3. Európske hospodárske spoločenstvo (EHS)

- 1957

4. Európske spoločenstvo atómovej energie

- EURATÓM
- 1958

5. Európske združenie voľného obchodu (EZVO)

- 1959

V roku 1965 sa zjednotili vedúce orgány EHS, Montánnej únie a Euratómu a vytvorili zjednotené integračné zoskupenie s názvom **Európske spoločenstvo**.

Orgány Európskeho spoločenstva:

1. Rada ministrov Európskeho spoločenstva

- vrcholný zákonodarný orgán
- skladá sa z ministrov členských štátov podľa toho, o akých otázkach sa rozhoduje (rada ministrov financií, ministrov hospodárstva, poľnohospodárstva, ...)

2. Európska rada

- orgán, v ktorom sú zastúpení najvyšší predstavitelia (prezidenti alebo predsedovia vlád)
- schádza sa minimálne 2x ročne
- úlohou je prijímať najzásadnejšie rozhodnutia v rozvoji ES

3. Komisia Európskeho spoločenstva

- výkonný orgán
- členov menujú vlády jednotlivých členských krajín na štvorročné obdobie

4. Európsky parlament

- volia občania členských krajín priamymi voľbami
 - môže odvolávať Komisiu ES, vyjadrovať sa k jej návrhom skôr, než o nich rozhodne Rada ministrov
 - schvaľuje rozpočet ES
 - nemá zákonodarnú právomoc, ktorá prináleží Rade ministrov
- 5. Súdny dvor**
- dozerá na to, aby opatrenia prijaté Radou, Komisiou alebo národnými vládami členských krajín neboli v rozpore so zakladajúcimi zmluvami ES

Európska únia

- vznik 1. 11. 1993 Brusel
- 15 členských štátov
- **podmienky vstupu**
- a) politické**
 - pluralita, demokracia, politická situácia
 - rešpektovanie občianskych a ľudských práv
 - rešpektovanie práv národných menšín
- b) ekonomické**
 - miera inflácie v krajine môže byť maximálne o 1,5 % vyššia, ako je priemerná miera troch krajín ES s najnižšou infláciou
 - deficit ŠR nesmie byť vyšší ako 3 % HDP
 - celkový objem verejného dlhu nesmie byť vyšší ako 60 % HDP
 - nominálna úroková miera pre dlhodobý úver môže byť maximálne o 2 % vyššia, ako je priemer 3 krajín s najnižšou úrokovou mierou
 - v priebehu posledných 2 rokov pred vstupom do EMÚ nesmie byť devalvácia meny v krajine a jej kurz by sa nemal odchyľovať viac ako 2,25 % od stredného kurzu = požiadavka stability meny

Globálne celosvetové problémy spoločnosti

- 1. problémy koexistencie**
 - otázky vojny a mieru
 - odzbrojenie - konverzia
 - rozvojové krajiny
- 2. človek a príroda**
 - ekologické problémy
 - surovinový energetický problém
 - využívanie morí a kozmu
- 3. človek a spoločnosť**
 - populačná explózia
 - potravinový problém
 - demografické problémy
 - civilizačné choroby
 - ekonomicko-sociálna spravodlivosť
 - nezamestnanosť
 - rozvoj ľudskej osobnosti

Rímsky klub

- združenie intelektuálov zaoberajúcich sa rôznymi globálnymi problémami rozvoja ľudskej civilizácie
- návrhy na riešenie:
- stabilita svetovej populácie
- znižovanie zbrojenie
- komplexný systém výchovy a vzdelávanie obyvateľstva k pozitívnemu vzťahu k prírode
- hľadanie, vývoj, konštrukcia a výroba ekologicky prijateľných technológií
- riešenie nezamestnanosti a výživy obyvateľstva